

ÇOCUKLARDA DAVRANIŞ PROBLEMLERİ

- YALAN SÖYLEME -

2-6 yaş arası çocukların gerçek olmayan ifadelerle başvurdukları ara sıra rastlanır bir durumdur. Bu yaş dilimindeki çocuklar algısal bazı hatalar yapabilirler. Yalanla gerçeği henüz ayırt edebilme bilişsel olgunluğuna sahip değildirler. Bu dönemdeki çocuklarda, abartma ve uydurma davranışı çok sık görülmektedir. Ayrıca çocukların geçmişe dönük olayları hatırlamada zorlanması ve dikkat azlığı sebebiyle de gerçeği karıştırabilirler. Eğer çocuk gerekli bilişsel düzeye ulaştığı halde gerçek dışı ifadelerle başvuruyorsa, burada nasıl bir ihtiyacı var bakmak gerekir.

Bu yaş döneminin sonuna doğru gerçekle hayali daha fazla ayırt etmesini bekleriz. Sıklıkla yalana başvuruyorsa nedenleri şunlar olabilir:

Yalan Söyleme Nedenleri

- Baskıcı ve otoriter anne-baba tutumları
- Anne babanın olumsuz model olması
- Ailenin, çocuğun gelişim döneminin üstünde sorumluluk yüklemesi
- Çocukluğun başkalarının hayranlığını kazanmak istemesi. Örneğin, arabaları olmadığı halde arkadaşlarına arabalarının olduğunu söylemesi gibi. Bazen çocuğun özlemlerini dile getirmek istemesi. Örneğin, babası ölen bir çocuğun babasının seyahate çıktığını söylemesi.
- Ailenin çocukla olan iletişiminin problemlili olması
- Çocuğun sık sık eleştirilmesi ve başkalarıyla kıyaslanması
- Çocuğun mükemmelliğe zorlanması
- Aile kurallarının çok katı olması

YALAN ÇEŞİTLERİ

Yalanın birçok türü vardır ancak en sık rastlanılanlar şunlardır:

1-Hayali Yalanlar: Çocuk burada kasıtlı olmadan yalan söyler. Duyduklarının etkisinde kalarak periler, ejderhalar, cinler, şeytanlar gördüğünü söyleyebilir. Hayvanlarla konuşur, oyunlarında hikayeler uydurur.

Çocuk bu tür bir yalan söylediği zaman yalanın bitmesi beklenerek, onaylamadan ve itiraz etmeden, hayal ve gerçeğin uygun bir biçimde anlatılması gerekir.

2-Abartılmış Yalanlar: Çocuklarda abartma genel bir özelliktir. Çoğu zaman taklit olarak başlar ve gelişir. Çoğu şeyin gerçekte olup olmadığını bilmez sadece duymuştur. Heyecan yaratmak için o da olayları büyütür, abartır.

3-Sosyal Yalanlar: Bu yalanlar en yaygın olan yalan türüdür. Çoğu zaman yetişkinlerin söyledikleri ve çocuklara söyllettikleri yalanlardır. Örneğin, telefonla biri aradığında annenin kendisi için “yok” dedirtmesi gibi. Çocuklar yerişkinleri taklit ederler, sonra da kendisi de aynı şekilde yapmak istemediği bir işin yapılması istendiğinde aynı şeyleri uygularlar.

Sosyal yalanlar belki iki arkadaş arasında ilişkileri düzeltmek için kullanılabilir, ancak bunun dışında çocukların huzurunda yapılması son derece sakıncalıdır.

4-Savunma Yalanları: Bir çocuğun veya gencin kendisini korumak için söylediği yalanlardır. Fazla tehdit, yasak kullanıldığında, itaate zorlandığı zamanlarda, sorguya çekildiğinde bu tip yalanlara başvururlar.

Çocuğa karşı güvensizlik, şüphe duyulması, çocuğun doğru sözlerine karşı yalan söylüyorsun diye ithamlar, çocukta savunma yalanlarını alışkanlık haline getirecektir.

5-Dikkat Çekme Yalanları: Çocuklar anne-baba ve öğretmenlerinin dikkatlerini çekmek için onların arzu, istek ve eğilimlerine ters düşen davranışları yapmış gibi göstererek, yalan söyleyerek dikkat çekerler. Örneğin okula gittiği halde dikkat çekmek için gitmedim demesi.

6-Yüceltilmiş Yalanlar: Çocuklar başkalarının hayranlığı ve takdirini almak için yalan söylerler. Çocuğun başkalarının takdirini kazanmak ve ödül almayı arzu etmesi temel bir ihtiyaçtır. Çocuk bu ihtiyaçlarını normal yollardan başaramadığı veya doyuracak imkan verilmediği takdirde çocuk bunu başka yollardan telafi edecektir.

Aileye Öneriler

- Eğer anne baba olarak yalan söylerseniz çocuğunuz da yalan söyleyecektir.
- Çocuğunuza aşırı tepki göstermeyin ve ağır cezalar vermeyin. Aksi takdirde çocuğunuz cezadan kurtulmak için yalan söylemeye devam edecektir.
- Çocuğun sosyal gelişimine uygun sorumluluklar verin.
- Aile kurallarını oluştururken çocuğunuzun da fikirlerini dikkate alın.
- Çocuğunuzun başkalarına karşı kullanmayın. Örneğin, babanın telefonu çaldığında kendisi için “yok” dedirtmesi.

- Her çocuğun bireysel özelliklerinin farklı olduğunu unutmayın ve çocuğunuzu kimse ile kıyaslamayın.
- Çocuğunuz ile etkili iletişim kurarsanız çocuğunuz yalana başvurmaya ihtiyaç duymayacaktır.
- Çocuğunuza yalancı etiketi yapıştırmayın. Yalan söylediği için azarlamayın. Cezadan kurtulmak için tekrar yalana başvuracaktır.
- Yalan kelimesini kullanmamaya özen gösterin, “şaka mı yaptın” diyebilirsiniz
- Yalan söylediğinde hemen telaşa kapılmayın, gelişim dönemine uygunluğunu göz önünde bulundurun. Ama neden yalan söylediğini araştırmak gerekir.
- Yalan söylediğinde gerçekte hayali ayırt edemediği için mi, geçmişe dair yaşantısını tam hatırlayamadığı için mi yoksa başka bir ihtiyacı karşılamak amacıyla mı başvurduğunu ayırt etmeye çalışın.